

**Sliedrechtlezing door Bram van Hemmen,
burgemeester van Sliedrecht.**

**30 april 2016, 14.30 uur
Sliedrechts Museum.**

Mevrouw Van de Vlies, buitenafvrouw

Er zou weinig literatuur bestaan over de vrouwen van onze Sliedrechtse baggeraars. Zelfs zó weinig dat iemand die op dit onderwerp wilde promoveren er daarom vanaf zag. Nu hoef ik gelukkig niet te promoveren. Maar mijn verhaal moet natuurlijk wél op waarheid berusten.

U kent me inmiddels, ik geef niet snel op. Zeker als het over de vrouwen van Sliedrecht gaat. Hun mannen hebben Sliedrecht op de kaart gezet, maar dat kon alleen dankzij deze sterke, zelfstandige vrouwen. Over hen gaat mijn verhaal.

Dames en heren,

Van harte welkom bij deze eerste Sliedrecht lezing. Vorig jaar stonden wij stil bij de 951ste verjaardag van Sliedrecht. Toen ontstond het idee om elk jaar op een zaterdag, die het dichtst bij de verjaardag van Sliedrecht ligt, een lezing te houden met een aansprekend thema over Sliedrecht.

U weet inmiddels waar het over gaat, maar ik licht het graag nog een keer toe. Bij mijn aantreden als burgemeester van dit baggerdorp, kreeg ik het boek *Mannen van Sliedrecht* van K. Norel. Dat boek, met verhalen over 100 jaar noeste arbeid van Sliedrechtse baggeraars, heeft diepe indruk op me gemaakt. Toen ging ik me afvragen hoe hun vrouwen zich in die periode staande hielden. Sliedrecht was een gesloten gemeenschap, men liep nergens mee te koop. Nu nog niet trouwens...

Hoe leefden deze vrouwen?

Hun mannen waren soms jaren van huis en zwierden over de hele wereld. Ze werkten 'buitenaf' zoals dat werd genoemd. Pas vanaf de jaren vijftig begon het één jaar werken, één maand verlof in zwang te komen.

De vrouwen reidden en zeilden het huishouden in hun eentje. Ze waren vader en moeder tegelijk. Daarnaast waren ze dokter, loodgieter, gasfitter en vast nog veel meer. Als een pasgeboren kind overleed voordat de vader thuiskwam, moesten ze dat in hun eentje verwerken. Verder was het heel gebruikelijk dat een kind zijn vader niet herkende als deze thuis kwam.

Sociale voorzieningen waren anders dan nu. Als de man overleed, dan was de vrouw genoodzaakt een baan te zoeken. Er waren dus nogal wat ups en veel downs die de vrouwen in hun eentje moesten doorstaan. Geboorte en overlijden, alles moesten ze in hun eentje zien te verwerken. Ze zochten elkaar op en zochten steun bij elkaar. Maar deze vrouwen wisten zich ondanks alles toch staande te houden. Ze stonden hun 'mannelijke' om het zo maar te zeggen.

Waren ze eenzaam?

Natuurlijk wel. Maar, de groenteboer en de melkboer deden er af en toe wel een beetje lang over om hun boodschappen af te leveren. Het kwam dan ook een enkele keer weleens voor dat een baggeraar bij thuiskomst constateerde dat hij een extra mond te voeden had. Over het algemeen hield hij wijselijk zijn mond.

Een baggeraar was ook maar een mens en liep in den vreemde soms een andere ziekte op dan een griepje. Zijn vrouw kreeg dan het bericht: *'dat wegens reparatiewerkzaamheden aan boord, het werk vereist dat*

het verlof van uw man wordt uitgesteld'. Of een verlof werd uitgesteld omdat het carnaval in Rio naderde..

Een baggeraar die een keer verliefd werd op een meisje uit Hong Kong moest het flink bezuren. Het lieve kind had geld gespaard om haar stoe-re Hollander te volgen. Toen de man allang thuis was, stond ze opeens voor zijn deur. Zijn vrouw heeft hem het huis uitgezet en een ander slot op de deur gedaan. Zij leefde nog lang en gelukkig, hij niet.

De vrouwen mochten dan eenzaam zijn en overal alleen voor staan, aan geld hadden ze gelukkig géén gebrek. De mannen ontvingen zakgeld en het salaris ging regelrecht naar hun vrouwen. In Sliedrecht werden, op Wassenaar na, in die tijd de meeste bontjassen geteld. Op de plaatselij-ke markt werden artikelen duurder verkocht dan elders. Want die vrou-

wen, die betaalden toch wel.

Op de Kerkbuurt wemelde het van kapsalons en juweliers. Elke vrijdag gingen de dames naar de kapper. Hoe meer sieraden, hoe meer geld je man verdiende. Er werd dan ook naar harte gelust gepronkt en geflaneerd op de Kerkbuurt. Sliedrecht, en met name de Kerkbuurt, werd niet voor niets de Sliedrechtse Vrouwenhemel genoemd.

De meeste vrouwen wisten gewoon niet beter of hun leven zat zo in elkaar. Ze waren eraan gewend. Ze waren ermee grootgebracht. Hun motto was 'het leven gaat gewoon verder'. Er waren natuurlijk óók vrouwen die niet bekend waren met dit leven. Voor hen viel het niet absoluut mee zich aan te passen. Er was eens een boerendochter van buiten Sliedrecht die trouwde met een baggerboer. Wist zij veel wat een bag-

gerboer inhiel? Waarschijnlijk iemand met een heel bijzondere boerde-rij. Toen haar man, al vrij snel na hun huwelijk, werd uitgezonden, huilde ze tranen met tuiten. Haar schoonmoeder reageerde stomverbaasd: 'maar kind, je wist toch dat hij baggerboer was?' Bij een ander afscheid kreeg ze te horen: 'doe niet zo kinderachtig, je hebt tenminste geld'. Een geluk voor haar dat hij nooit járen van huis was.

De Sliedrechtse baggervrouwen waren zo gewend hun mannetje te moeten staan, dat er vaak spanning was als de heer des huizes thuiskwam. De rol van huisvader bestond voor hem niet meer. De vrouwen betaalden de rekeningen, de vrouwen maakten de dienst uit, moeders wil was wet. De vrouwen kozen zelf een nieuw bankstel uit. Of nieuwe gordijnen. Ook een nieuwe woning kopen, deden de vrouwen zelfstandig. Van dat laatste was zo'n man niet altijd op de hoogte. Hij moest bij thuiskomst dan ook flink zoeken naar zijn nieuwe onderkomen. Het is best begrijpelijk dat deze vrouwen zich op de vingers gekeken voelden als manlief thuis was. En ook begrijpelijk dat de spanningen soms hoog opliepen.

Een baggervrouw ging tijdens het verlof van haar man regelmatig naar de baas met het verzoek: 'Heb je alsjeblieft een klus voor hem? Ik ben hem zat.' De spanningen konden soms zo hoog oplopen dat een echt-

scheiding het gevolg was. Er is zelfs een verhaal van een echtpaar dat, vanwege hun leeftijd, noodgedwongen in Parkzicht belandde. Maar dan wel in aparte kamers.

Er werd natuurlijk gecorrespondeerd. De post deed er alleen wat langer over dan vandaag. Zo schreef een vrouw dat ze in blijde verwachting was. Bij thuiskomst van de man kon het ventje al lopen. Maar er werd niet over alles geschreven. Een baggeraar die op het randje van de dood leefde vanwege een ernstige voedselvergiftiging, heeft zijn vrouw dat nooit laten weten. Wat zou het tenslotte geholpen hebben? Hij heeft het overigens overleefd.

Het meest opvallende is een kaart met de tekst: 'de groeten van Pa.' Nergens staat: 'ik hou van je'. Welnee, waarom zou je, dat zei je in het dagelijks leven toch ook niet? En wat moest je eigenlijk schrijven? Wat je beleefde, besprak je tenslotte met de mensen met wie je optrok.

Waren die vrouwen jaloers op elkaar?

Afgezien van elkaar de ogen uitsteken met fraaie kapsels en sieraden op de Kerkbuurt, viel dat in Sliedrecht wel mee. Overzee lag dat anders.

Vanaf de jaren zeventig mochten vrouwen met hun mannen mee. Ze werden dan ondergebracht in zogenaamde kampen, bijvoorbeeld in voormalig Perzië en Saudi Arabië. Letterlijk andere kost dan in Sliedrecht. De vrouwen woonden afgezonderd van de buitenwereld, met een hekwerk om de woningen heen. En het ergste van alles: ze hadden helemaal niets om handen. Het huishouden werd voor hen gedaan, hun

eten gekookt. Eén keer per week werden ze uit hun eenzaamheid verlost. Dan kwam een busje en de vrouwen mochten een dagje de deur uit. Want zomaar in je eentje naar buiten was er niet bij in die landen. Werd een kind ziek, dan was het niet gepast dat een vrouw in haar eentje het kamp verliet voor een bezoek aan de dokter. Een creatieve vrouw heeft zich een keer als man verkleed om voor haar zieke kind medische hulp te krijgen. Verder hadden deze vrouwen niet veel anders te doen dan elkaar constant in de gaten houden. Mijn man verdient meer dan de jouwe, mijn man is uitvoerder, en wat doet die van jou? Ik heb meer kleding, want mijn man is rijker. Eenmaal terug in Sliedrecht, hadden de kinderen op school ook nog eens achterstand opgelopen. Dan waren de vrouwen die in Sliedrecht achterbleven, misschien toch wel beter af.

Het was een zwaar bestaan, maar ze waren in ieder geval in hun eigen omgeving. Hun enige uitje was een wekelijks bezoek aan de kapper en daarna flaneren op de Kerkbuurt. Om hun zware bestaan een beetje te compenseren. Moeten we hen dat kwalijk nemen? Nee toch? Ik heb bewondering voor hen. Want zonder deze sterke vrouwen, die hun rug rechtten na iedere tegenslag, zouden hun mannen het niet gered hebben. Zonder hen zou Sliedrecht nu niet wereldwijd op de kaart staan.

Hoe het ook zij, de situatie werd voor iedereen anders met de grote baggerstaking van 1971. Baggersaars werden mondiger en wilden niet meer overgeleverd zijn aan de willekeur van de baas. Er waren geen voorzieningen voor ziekte en ongeval. Geen werk, geen eten, geen pensioen. Wereldwijd werd het materiaal stilgelegd. Velen stapten over op een baan aan de wal.

Er wordt, zoals u weet, nog steeds gebaggerd over de hele wereld. Langdurige uitzendingen zijn echter van de baan. Het lange van huis zijn beperkt zich tot vier of zes weken. Het is allemaal wat menselijker, wat draaglijker geworden. Oók voor de Sliedrechtse vrouwen van onze baggersaars. Dames en heren, dit waren andere tijden. Nu weer terug naar de onze. Dank voor uw aandacht.